

Vi har saa længe hørt Raabet om, at »det gælder Sagen, ikke Mændene«, og Resultatet har været en saadan Fordærvelse hos de styrende og saa mange mere end tvivlsomme Forholdsregler, at vi synes, det nu kunde være sundt at lægge Hovedvægten paa »Mændenes« Beskaffenhed. Det vil i alt Fald have den Virkning, at de politiske Partier nødes til at gaa ud med en Lygte for at lede om Mænd, der kan taale Lyset. Vi tror, at de vil kunne findes i Mængde i alle politiske Partier, og i Sandhed naar den Dag kommer, da der ikke mere kan findes hæderlige Mænd til at beklæde de offentlige Embeder, saa er det uden Forskel, hvilke »Sager«, der stemmes for eller imod. Ingen Sag i Verden vil da kunne hindre os fra at gaa til Grunde.

Ogsaa i Wyoming mødte der et uventet stort Antal kvindelige Vælgere, men det var af en anden Grund. De kom for at stemme mod en Kandidat (som af den Grund faldt med en umaadelig Majoritet), der i en politisk Klub i New York havde udtalt sig haanligt om Kvindernes som Vælgere. Det var en mærkelig Bommerter at gøre for en »praktisk« Politiker. Havde han talt saaledes om nogen anden Del af sine Vælgere, vilde han ikke have ventet at slippe for deres Vrede; men nu har vel Erfaringen lært ham Sandheden af det Ord, at »der er en hel Del Menneskenatur i Folk«, hvad enten det er Mandfolk eller Kvindfolk.

De Virkninger af Kvindernes Stemmeret, som saaledes er iagttagne af Politikere, er dem, der ligger paa Overfladen og ikke kan miskendes. Der er en anden, der ikke saa let kan maales, men som vil vokse, efterhaanden som Kvindernes sætter sig mere ind i Statssager, og det er en Forandring i selve Politiken. Der er indført en ny Kraft i den politiske Verden. Den har rensat Valgstederne og kastet et skarpt Lys over Kandidaternes moralske Karakter; den maa paa en lignende Maade virke paa selve de forhandlede Spørgsmaal. Hvor Kvindernes stemmer, har Menneskeheden den umaadelige Fordel, at kunne se paa de politiske Sager med begge sine Øjne, se dem baade fra Kvindernes og fra Mændenes Standpunkt, der altid maa være noget forskelligt. Det Spørgsmaal, der ses saaledes, vil altid vise sig noget anderledes, end naar det kun ses med Mændenes eller kun med Kvindernes Øjne. Politikere kan fremdeles gøre Regning paa, at Mand og Hustru som oftest vil aflevere ens Stemmesedler; men disse Sedler vil komme til at se anderledes ud, end hvis det kun var den ene Part, der skulde stemme.

Ch. Sannom.

(Af Kr. Dagbl.)

Danske Kvinder fra Grundtvigs Kreds.

(Fortsat.)

I.

Karoline Amalie.

Foredrag (noget forkortet), holdt paa Levring Højskole af Sofie Bruun.

Men størst Interesse har det dog maaske for os at se Karoline Amalies Forhold til Grundtvig. Allerede som ung havde hun hørt en Del Tale om Grundtvig, og den Tanke var kommen til hende, om det ikke skulde være ham, der vilde komme til at puste Liv i vor døde Kirke; men hun siger selv, at hun ikke ved, hvordan det er gaaet til, at det Haab er blegnet for hende. Den første, der atter førte hendes Tanker hen paa Grundtvig, var en Veninde af hende, Fru Zyphten, en aandfuld, kristelig Kvinde; men særlig var det dog, som før nævnt, Peter Rørdam, der atter og atter talte til hende om Grundtvig og udviklede hans Tanker for hende, og derved vakte et stærkt Ønske hos hende om at lære ham selv at kende. Det var i 1838, at hun første Gang mødtes med Grundtvig. Denne skulde have en Avdiens hos Prins Kristian for at takke ham, fordi han havde hjulpet til, at Grundtvig blev fri for Censur, som han havde været underkastet i adskillige Aar, og Karoline Amalie havde da bedt sin Mand om, naar Grundtvig kom, da ogsaa at føre ham ind til hende. Det var et betydningsfuldt Øjeblik for hende, da hun første Gang stod overfor denne Danmarks største Aand. Hun følte sig saa afgjort som den lille overfor denne Kæmpe, og det er helt rørende at se, hvorledes hun bagefter i et Brev til en af sine Venner udtrykker sin Angst for, at hun skal have gjort et ugunstigt Indtryk paa Grundtvig, og hun vilde dog saa gerne, at han skulde synes om hende. Kort efter holdt Grundtvig paa hendes Anmodning nogle Forelæsninger med paafølgende Samtaler for hende og hendes Hofdamer; Emnet var Nordens Historie. Derefter udvikledes deres Bekendtskab hurtigt, og det blev snart til et trofast Venskab, der ogsaa strakte sig til Grundtvigs Hustru og Børn. Karoline Amalie sagde ofte, at Grundtvigs første Hustru var en af de Kvinder, hun satte mest Pris paa. Hendes Forhold til Grundtvig havde vel nok en noget anden Karakter end det til Peter Rørdam; medens hun overfor den sidste var fortrolig og hjertelig som en jævnaldrende Søster eller Veninde med maaske et lille bitte Stenk af Moderlighed, saa var hendes Forhold overfor Grundtvig som Lærlingens overfor Læreren, som den unges overfor en ældre Raadgiver og Ven. Hun saa op til Grundtvig som til ingen anden i vort Land; hun havde fuld og hel

Forstaaelse af den store Gerning, som vor Herre havde kaldet ham til, og hun tilegnede sig efterhaanden hans Syn, baade i kirkelig og folkelig Henseende, saa det blev til Liv i hende. Vanskeligst var det for hende at komme med til Grundtvigs Syn paa det levende Ord, og det var først, da hun var 70 Aar, at hun kunde skrive til en af sine Venner: »Det vil glæde Dem at erfare, at i dette Efteraar er ved at læse i Grundtvigs kristelige Børnelærdom det levende Ord ganske anderledes gaaet op for mig end tidligere, og jeg synes at spore mere Liv hos mig. Bed nu for mig, Silding, at Livstegnene i Bekendelse, Forkyndelse og Lovsang, rigtig maa opstaa i mit Hjerte.« Men til Trods for hendes stærke Følelse af Grundtvigs Storhed, tabte hun aldrig sig selv i Forholdet overfor ham, og hun var ikke bange for at sige ham sin Mening, naar hun syntes, han gjorde noget Uret. Da saaledes det store Møde paa Skamlingsbanken havde været holdt 1844, og Grundtvig havde sendt Dronningen en ildfuld Skildring deraf, saavel af »Bondesønnen, Bondekarlén, Folkehelten fra Sommersted« som af sin egen Glæde ved at tale til de mange Tusinder og mærke aabne Øren for Danmarks Livssag hos denne store Mængde, da skrev Dronningen ham kort efter et Brev til, hvori hun skarpt dadlede ham for hans Deltagelse i Mødet. Hun mente vel, at det var galt at sætte Uro i Sindene, at sætte Splid imellem Kongens danske og tyske Undersaatter. Selv om man, skriver hun, kunde undskylde Grundtvig som Digter og Historiker, saa kan man ikke undskylde ham som en Herrens Tjener, og hun er overbevist om, at Vorherre misbilliger hans Fremfærd. At Grundtvig, trods Dronningens Dadel, ikke forandrede sit Syn paa Sagen, siger sig selv; og at han heller ikke ellers var bange for, hvad han sagde til Karoline Amalie, paa samme Tid, som han aldrig glemte den Ærbødighed, han skyldte Dronningen, kan ses af følgende lille Træk, som hun selv fortæller saaledes: »Straks efter at jeg blev Dronning, havde jeg en Samtale med Grundtvig, under hvilken han sagde: »Men Gud bevares, hvor Deres Majestæt er uvidende i Kristendommens Hovedsands-heder!« Og han havde saamænd Ret. Men Gud være lovet, at det siden har klaret op for mig, saa jeg nu ikke alene kan bøje mine Knæ i vor Herres og Frelses Jesu Kristi velsignede Navn, men i det kan lægge mit Hoved til Hvile og dø.« Skønt hun, som sagt, fuldt ud tilegnede sig Grundtvigs kirkelige Syn, blev hun derfor ikke ensidig eller uforstaaende overfor andres Standpunkt. Uvenskabet mellem Grundtvig og Mynster og navnlig Mynsters overlegne, afvisende Opførsel overfor Grundtvig var hende en stor Sorg. I et Brev til Mynster skriver hun, at hun er sikker paa, at den Dag vil komme, da han og Grundtvig vil blive forsonede (dette Haab gik dog, som bekendt, ikke i Opfyldelse), og »da«, skriver hun, »vil den danske Kirke fejre sin Trolovelsesfest.«

Man kan vel vide, at Karoline

Amalie med sit store Hjertelag for alle sine Venner ogsaa viste dette overfor Grundtvig. Mange var de Vennetjenester, baade økonomiske og andre, som hun viste ham, og altid gjorde hun det paa den fineste og hensynsfuldeste Maade. En Gang satte hun ham i Stand til at foretage en Engelsrejse, hvad der var et stort Ønske hos ham. Aaret efter havde Grundtvig en svær Sygdom, baade legemlig og aandelig, og det holdt haardt at komme til Kræfter igen. Baronesse Stampe gjorde i et Brev Dronningen opmærksom paa det ønskelige i, at Grundtvig kunde komme paa Landet om Sommeren, og Dronningen takkede hende i sit Svar saa meget, fordi hun havde skrevet det til hende, men tilføjede, at hvor gerne hun end vil støtte sig selv bagved Baronesse Stampe, hvem Æren for Tanken tilkom, saa vilde hun bede om selv at maatte forære Grundtvig dette Landophold; thi naar Gaven til et saadant Ophold kommer fra Kongen og mig, tror jeg, den mindst saarer hans Delikatesse, og at glæde og vederkvæge denne kære Ven er jo Hovedhensigten.

Det ligger i Sagens Natur, at, skønt Karoline Amalie elskede Danmark og det danske Folk over alt i Verden, saa var der dog meget i Forholdet mellem dansk og tysk, som hun i Følge sit Udspring og Slægtens Traditioner ikke til at begynde med kunde have et fuldstændig uhildet Blik for; men det skal dog siges, at hvor tidlig i hendes Liv end det slesvig-holstenske Oprør var kommet, saa vilde det hos hende have mødt den skarpeste og mest udelte Misbilligelse. Som det var, blev hun allerede en god Stund, før det brød ud, fuldstændig klar over dansk og tysk og sit eget Forhold dertil, særlig vistnok hjulpen af Rørdam og Grundtvig, af hvilke navnlig den sidste ikke lagde Fingrene imellem, naar han syntes, hun manglede noget i den Henseende.

1839 døde Frederik den Sjette, og Prins Kristian kom paa Tronen. Det var vanskelige Tider, og der hørte en fast Haand og et klart Blik til at træffe det rette, Ting som Kristian den Ottende ikke altid havde trods sit utvivlsomt danske Hjertelag. Mange af hans Foranstaltninger vakte stor Uvilje baade i Sønderjylland og hos det nationale Parti her oppe. Det var svære Tider for Karoline Amalie, og sværere blev de endnu, da Misstemningen særlig vendte sig mod hende, fordi store Dele af Folket, som ikke kendte hende, tillagde hende tyske Sympatier og mente, at den tyske Indflydelse, som man syntes at spore hos Kongen, skrev sig fra hende. Der var Tider, hvor hun knap kunde vise sig i sin Vogn paa Gaden, uden at der blev raabt efter hende, man sang grimme Viser, ja endog spyttede efter hende. Dog varede dette heldigvis ikke ret længe.

(Fortsættes.)

Et Venskab.

Af Julie Meyn.

(Fortsat.)

Marchesaen, som for den spanske Gæsts Skyld ønskede at bringe Michel Angelo til at tale om sin Kunst, vendte sig nu med diplomatisk Skælmeri til en af de tilstedeværende med de Ord: »Murer Talomei, giv mig et godt Raad. Mon jeg tør bede Michel Angelo at forklare mig et og andet Malerkunsten vedrørende, eller tror I, han pludselig vil vise os i Gerningen, at store Mænd alligevel er lunefulde og ikke til at komme nær?«

»Naadigste Frue«, svarede Talomei, »Mester Michel Angelo maa i dette Tilfælde gøre en Undtagelse og meddele sine Tanker, om end han holder dem skjult for Verden.«

»Eccellenza har at befale og jeg at adlyde«, sagde Michel Angelo.

Marchesaen smilede. »Da vi nu en Gang er komne ind paa dette,

gad jeg nok vide Eders Mening om den nederlandske*) Malerkunst. Mange siger, den er mere from end vor egen.«

»Nederlanderne«, svarede Mesteren langsomt, »tillader i Reglen alle dem, der ikke har nogen virkelig Kunstforstand, dels ved Valget af Emner — Helgener og Profeter, som Kvinder og Præster holder af at se afbildede — dels ved at fremstille noget, der er tiltalende for Øjet, saasom Draperier, Træværk, Landskaber med Træer og Figurer, alt hvad der vækker Opmærksomhed som *kønt*, men i Virkeligheden ikke er ægte Kunst**), og hvor det hverken gælder om indre Symetri, omhyggeligt Udvalg eller sand Storhed. Hvad jeg særlig dadler hos de nederlandske Mestere, er, at de paa et eneste Billede sammenblander en Mængde Ting, hvoraf

*) Herunder indbefattede Italienerne i Reglen ogsaa den tyske Kunst.

**) Lærerne bedes erindre, at de største nederlandske og tyske Kunstnere endnu ikke var fremstaaede ved denne Tid.

et eneste var nok til et helt Maleri. Kun de Værker, som opstaa i Italien, kan kaldes ægte Kunstværker. Den sande Kunst er from og ædel ved den Aand, hvori den arbejder. Thi for dem, som kan forstaa det, er der intet, der gør Sjælen saa from og ren som dens Stræben efter at skabe noget fuldendt; Gud er Fuldkommenheden, og hvem der trakter efter den, trakter efter det guddommelige. Den sande Malerkunst er kun en Afglans af Guds Fuldkommenhed, Skyggen af den Pensel, hvormed han maler, en Melodi, en Stræben efter Samklang. Kun en i Sandhed levende Forstaaelse kan føle, hvori Vanskeligheden ligger.«

Maaske ogsaa her Michel Angelo har bøjet sit stolte Hoved mod sin Veninde, i hvis Blik han har læst denne fulde, inderlige Sympati, som han ikke havde fundet hos nogen anden.

Senere siger han blandt andet: »Vor Kunst er det gamle Grækenland. Naar noget er godt og korrekt malet, siger man, at det er

gjort som af en Italiener, og dersom nogen opnaaede dette uden at male i Italien, vilde han dog blive kaldt saaledes. Kunsten tilhører intet enkelt Land, den stammer fra Himlen, men vi besidder den. Thi intet Sted har Oldtidens Herlighed efterladt saa tydelige Spor som hos os, og jeg tror, at dersom vort Land gik til Grunde, vilde den ægte Kunst dø ud.«

Vittoria talte ogsaa om Malerkunsten, hvor forældende den virkede paa et Folk, hvorledes den førte det til Fromhed, til Berømmelse, til Heltedaad, talte med saadan Inderlighed, at Taarerne traadte hende i Øjnene derved.

Under saadanne Samtaler hengik Aftenen. Michel Angelo rejste sig først, saa stod ogsaa Marchesaen op. Ollanda bad om den Lykke at turde være til Stede ved næste Sammenkomst, og hun indbød ham venlig. Saa ledsagede de hende til hendes Dør.

Næste Søndag havde Ollanda først gennemvandret Rom. Det var i Karnevalsdagene, og Karnevalet var